

Miquel Àngel Llauger

Volen quan volen

Il·lustrador: Carles Moll. Maó: Arrela, 2017. “Ets i Etes / Poesia”, 1, 61 p.

Miquel Àngel Llauger (Palma 1963) és llicenciat en filologia catalana i professor d’anglès. També ha sigut un activista cultural i polític (vice-president del PEN català a les Balears, coordinador general dels Verds de Mallorca, diputat al Parlament de les Illes pel Bloc per Mallorca...); però, sobretot, és poeta i traductor. Com apunta en la breu biografia que tanca el volum que comentem, *Volen quan volen*, amb només set o vuit anys va escriure el primer poema i d’aleshores ençà no ha parat. Ha escrit tant poesia per a infants i joves com per a adults, tot i que ell no creu que “la literatura per a adults i la literatura infantil i juvenil siguin gaire distintes: sempre es tracta de contar històries, crear emocions i jugar amb les paraules” (p. 57). No cal dir que a *Volen quan volen* ho fa. Hi juga amb les paraules, que domina un no dir, des del mateix títol, que també ho és del tercer poema dels vint-i-un que formen el volum. Juga amb el verb *volar* i amb el verb *voler* per aconseguir un cant magnífic a la llibertat, un dels temes principals del volum. Una llibertat simbolitzada en el vol de diversos

ocells, que “només volen quan volen” o que “si no volen, no volen” (p. 14). Aquest jugar amb les paraules és una constant al llarg del recull, que inclou poemes com “N’Aina-Pau i les llençües”, gairebé un joc dels disbarats amb els rebles com a protagonistes literaris. Un joc inspirat en la cultura popular, però sobretot en l’obra de l’escriptor i il·lustrador britànic Edward Lear (1812 - 1888), el pare de la poesia absurda o sense sentit (el *nonsense*) i de les poesies humorístiques breus conegudes amb el nom de *limericks*. Autor, val a dir-ho, que Llauger ha traduït i versionat al català amb obres com *El llibre dels disbarats* (Adesiara, 2016) i *El mussol i el mixet* (Documenta Balear, 2013) i que en diverses ocasions ha reconegut com un dels seus escriptors preferits. Aquest jugar amb les paraules no cal dir que també es veu clarament en l’elaboració dels poemes: la tria de les estrofes, de les rimes, dels recursos retòrics... Només un parell d’exemples: la riquesa de rimes i la musicalitat dels versos. Les rimes de tot el recull són majoritàriament consonants, sempre allunyades de les rimes fàcils i amb exemples clars de rimes difícils, mostra d’aquests jocs lingüístics que són a la base de la bona poesia, com podem veure en versos com aquests: “Un inventor va inventar-me / unint el cor d’en Martí, / peus i braços de na Carme / i el cervell del seu pare” (p. 32); o en aquests, encara amb

rimes més inusuals: “Per llegir una novel·la, ¿vol paper / o és un home modern i li va bé / l’e-book, / en Cosme Ballaruc?” (p. 44). Pel que fa a la musicalitat dels versos, val a dir que l’aconsegueix tant mitjançant una mètrica molt acurada i perfecta, i alhora molt lligada a la poesia popular (hi predominen els versos d’art menor, majoritàriament heptasil·labs, per exemple), com a través de recursos també molt lligats a la tradició popular com les repeticions, els paral·lismes, les anàfores, les al·literacions, els polisíndetons, les inversions... No voldria tancar aquestes referències als jocs lingüístics sense fer esment de la capacitat creativa del poeta, que s’inventa paraules, absolutament adequades i interpretables pel context, com ara *voltí* (“el deix que se’n vagi / a fer un bon voltí”, p. 28), diminutiu de *volt*, el verb *vitaminar-se* (“El matí, ¿es deixondeix amb un cafè / o es vitamina amb un tassó ben ple / de suc, / en Cosme Ballaruc?”, p. 42) o encara el substantiu *escriguera* (“i que fan venir escriguera / i ganes de fer un dibuix”, p. 23).

Una mica de passada, he fet referència a un dels temes centrals del volum i una de les fonts d’aquestes emocions que el poeta vol transmetre, el cant a la llibertat; com que em sembla que és prou important, hi insistiré. El conjunt dels poemes podem dir que són un cant i un clam a la llibertat, a totes les llibertats: la

personal, la col·lectiva, la ideològica, la creativa... Ja hem parlat de la llibertat dels ocells, que “sempre volen per on volen” (p. 14), però també s’hi defensa la de qualsevol animal a ser lliure, per exemple en un poema tan contundent com “Res no és més trist” (p. 54), en què s’hi reclama la llibertat per al canari engabiats, per al peix reclòs en una peixera... I, naturalment, la llibertat de l’ésser humà a triar i ser feliç, com deixen ben clar els versos finals del poema “Refregant nassos” (p. 34), dedicat als pallassos: “I vinga riure, / vinga xalar / tots cinc menjant el pa / del viure lliure!” La llibertat col·lectiva, per exemple, la trobem en el dret a revoltar-se contra les injustícies, contra els opressors i els explotadors, ben present en un poema tan poètic i fantasiós com és “La planta d’en Tomeu” (p. 22-23), inspirat en un conte de l’escriptora argentina Laura Devetach. La llibertat de pensament també és ben present en poemes com “Batalla campal” (p. 16-17), en què una colla de soldats gosen contradir les ordres del Gran General; o en la desmitificació de les suposades veritats absolutes, com poden ser les matemàtiques: “Diu el mestre de comptar: / —Dos i dos sempre fan quatre: / ningú no m’ho pot rebatre / ni aquí ni al fons de la mar” (p. 20). I uns quants alumnes, com en Genís, na Bet, n’Agnès... s’hi atreixen amb exemples clars i ben lligats a les pròpies vivències; o encara la discus-

sió dels límits entre veritat i mentida, ben presents al poema “Veritat o mentida” (p. 50-51), que acaba amb aquests contundents: “Dic, de forma resumida: / veritat / i mentida / ja fa temps que s’han mesclat.” Tot en una línia de relativisme que ens podria fer pensar en influències de la literatura de la postmodernitat o fins i tot de la postveritat, però que gosaria dir que més aviat poua de la cultura popular i de la poesia del *nonsense*, que ja he esmentat. I ens quedaria, encara, la llibertat creativa, que de ben segur que el lector que hagi arribat fins aquí ja deu haver endevinat en molts dels versos citats. Ara bé, crec que en aquest punt val la pena destacar la capacitat de Llauger per versionar, que no pas parodiar, ja que és una bona mostra d’aquesta capacitat creativa. Ja n’he esmentat alguns exemples com “La planta d’en Tomeu” o “En Cosme Ballaruc”, però la mostra més clara la tenim en els set poemes dedicats a personatges de conte o fantàstics que trobem repartits al llarg del volum: el llop ferotge, la llebre (del conte *La llebre i la tortuga*), Hulk, Frankenstein, Na Rínxols d’Or, un extraterrestre i l’unicorn. Tots tenen una gran unitat, tant formal (estròfica, mètrica, de rima) com estilística (hi predominen els tocs d’humor, i en alguns casos d’ironia i tot), com temàtica (aspectes coneguts de la història dels dits personatges vistos amb un punt de vista diferent, sigui per

ells mateixos, sigui per un narrador extern en tercera persona). No voldria acabar aquesta ressenya, que se m’ha allargat una mica, perquè els poemes d’en Miquel Àngel Llauger donen per molt, sense fer esment, ni que sigui breument, de tres aspectes que em sembla que no es poden limitar a una breu referència com he fet. En primer lloc la importància de la fantasia, que queda implícita en les influències de Lear que he apuntat, però que em sembla que cal destacar, ja que la trobem en una bona colla de poemes com ara “L’hipopòtam” (p. 28-29), en què un nen explica el seu gran secret: “Escolta i no ho contis: / davall del coixí / hi tinc una capsa / com el dit petit / on viu l’hipopòtam / que és el meu amic”; o com “La planta d’en Tomeu” (p. 22-25), ja esmentat, que ens explica la història del nen que aconsegueix una planta que produeix quaderns. I no pas uns quaderns qualssevol: “Són d’aquells de tapes fortes / i de fulls de cotó fluix / i que fan venir escriguera / i ganes de fer un dibuix.” O encara “La classe dels viatgers” (p. 48-49), un nou cant a la fantasia com a font de creació: “Tots aquests nins, sabeu què saben fer? / Molts de dies parteixen de viatge / sense més equipatge / que un boli i un paper.” En segon lloc, voldria afegir, a la riquesa i la creativitat de la llengua, a què ja m’he referit, que Llauger hi utilitza una

llengua normativa i estàndard cent per cent, tot i que el mallorquí hi és present, com no podia ser d'altra manera, en algunes formes verbals (“en regal”, “te’n don”, “que nom Judit”...), en l’ús dels articles personals i en alguns substantius ben variats arreu del domini lingüístic, com poden ser *nin-nina*, *melicotó* o fins i tot *ciuró*. Afegim-hi que l’autor no fa escarafalls ni de locucions, ni de frases fetes, ni de sinònims variats quan es tracta d’enriquir el text, ja que no fa gaires diferències a l’hora d’escriure per a infants o per a adults, com he comentat, i haurem de concloure que *Volen quan volen* no és un text a l’ús en el conjunt de la LIJ catalana, en què massa sovint es dona tot tan mastegat als infants que de vegades tenim dubtes de qui ho ha escrit, si un infant o un adult amb voluntat excessiva d’arribar als infants. I en tercer lloc, i ja per acabar, no podia deixar de dedicar unes ratlles a les il·lustracions de Carles Moll, molt

en la línia del que he apuntat, de fer una obra que pugui arribar indistintament a infants i a adults. Moll hi utilitza tant el gravat com el dibuix. El primer tant pot ser el tradicional, de les auques i de les faules, al linòleum i a una sola tinta (hi predomina el negre, però també hi utilitza altres colors), com un de més modern, realitzat amb tintes varies i retocs sobre el mateix gravat. Els dibuixos majoritàriament són aquarel·les complementades amb tinta negra.

Afegim-hi l’edició acuradíssima i absolutament respectuosa amb el medi, com l’editorial té cura de deixar ben clar a les darreres pàgines, amb un text titulat “”Què és l’ecoedició i la motxilla ecològica” (p. 60-61) i entendreu per què he volgut recomanar un llibre que, n’estic segur, plaurà tant a petits com a grans.

PERE MARTÍ I BERTRAN